

Sygn. akt II CSK 533/10

POSTANOWIENIE

Dnia 25 maja 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący)

SSN Jan Górowski

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku "W." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.
przy uczestnictwie M. O. i J. O.
o wpis hipoteki przymusowej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 25 maja 2011 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie
od postanowienia Sądu Okręgowego
z dnia 31 maja 2010 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 31 maja 2010 r. oddalił apelację wnioskodawcy W. Sp. z o.o. siedzibą w Ł. od postanowienia Sądu Rejonowego w K. oddalającego wniosek o wpis hipoteki przymusowej.

W sprawie tej małżonkowie M. i J. O. aktem notarialnym z dnia 22 lutego 2001 r. wyłączyli wspólność majątkową małżeńską. Na podstawie umowy o ustanowieniu odrębnej własności lokalu i umowy sprzedaży z dnia 17 stycznia 2006 r. małżonkowie O. nabyli od Wojskowej Agencji Mieszaniowej (dalej WAM) w W. lokal mieszkalny nr 7 przy ul. K. w K. wraz z udziałem w częściach i urządzeniach wspólnych w budynkach położonych na działce nr 5/27 oraz udziałem we współwłasności działki. Lokal wraz z prawami przynależnymi nabyli do majątków osobistych w udziałach wynoszących: M. O. 1/10 część, a J. O. 9/10 części. Na podstawie tego aktu Sąd Rejonowy w K. założył księgę wieczystą Kw nr [...] dla przedmiotowego lokalu i dokonał w niej wpisu prawa własności. Umową darowizny z dnia 1 lutego 2006 r. M. O. przeniósł na żonę przysługujący mu udział w prawie własności lokalu i w dniu 8 lutego 2006 r. Sąd Rejonowy wykreślił go z działu drugiego KW nr [...]. W dniu 24 września 2009 r. do Sądu Rejonowego w K. wpłynął wniosek Spółki W. o wpis w KW nr [...] hipoteki przymusowej w kwocie 23.104,02 z należnościami ubocznymi na udziale dłużniczki J. O. wynoszącym 9/10 części. Do wniosku dołączono tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty z dnia 11 lipca 2003 r., któremu nadana została klauzula wykonalności na rzecz wnioskodawcy postanowieniem z 17 marca 2005 r. Postanowieniem z dnia 2 listopada 2005 r. nakazowi zapłaty nadana została klauzula wykonalności przeciwko małżonce dłużnika J. O. z ograniczeniem jej odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością ustawową.

W uzasadnieniu postanowienia oddalającego wniosek o wpis hipoteki Sąd Rejonowy stwierdził, z powołaniem się na art. 65 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, (t. jedn. Dz.U. z 2001 r., Nr 124, poz. 1361 ze zm. – dalej jako u.k.w.h., w oznaczeniu sprzed zmiany ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r., Dz.U. Nr 131, poz. 1075, która weszła w życie

20 lutego 2011 r.), że dopuszczalne jest obciążenie hipoteką części ułamkowej nieruchomości, jeżeli stanowi udział właściciela. Hipoteka obciążą całą nieruchomość, albo cały udział właściciela. Nie jest natomiast dopuszczalne obciążenie hipoteką udziału, jeżeli właścicielowi przysługuje prawo własności do całej nieruchomości. Wskazał, że nie ma podstaw, by udział wynoszący 9/10 części traktować tak, jakby był objęty wspólnością ustawową małżeńską małżonków O.

W apelacji od postanowienia Sądu Rejonowego wnioskodawca podnosił, że J. O. przysługują dwa udziały wynoszące 9/10 części i 1/10 część, z których pierwszy wszedł do majątku wspólnego, a to wobec bezskuteczności umowy majątkowej małżeńskiej, o czym świadczy nadanie klauzuli wykonalności przeciwko uczestniczce do majątku wspólnego małżonków. Do tej części może być więc wpisana hipoteka.

Oddalając apelację Sąd Okręgowy nie podzielił tego stanowiska wywodząc, że nadanie klauzuli wykonalności przeciwko J. O. samo przez się nie świadczy o tym że sąd orzekający w tej kwestii badał skuteczność zawartej przez strony umowy małżeńskiej i że w ogóle wiedział o takiej umowie. Pismo małżonki dłużnika informujące o umowie wpłynęło bowiem do sądu klauzulowego już po nadaniu klauzuli. Nadto przedmiotowa nieruchomość nigdy nie była objęta wspólnością majątkową małżonków. Wierzytelność wnioskodawcy stała się wykonalna od 25 maja 2003 r., a więc po zawarciu umowy wyłączającej wspólność. Samo więc nadanie klauzuli wykonalności nie jest wystarczające do dokonania wpisu hipoteki.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił:

- 1) na podstawie naruszenia przepisów postępowania naruszenie:
 - a) art. 787 § 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 marca 1976 r. do dnia 19 stycznia 2005 r. przez niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię przez przyjęcie, że sąd nadając klauzulę przeciwko małżonkowi dłużnika nie badał, czy zawarta między małżonkami umowa majątkowa małżeńska jest skuteczna, bezskuteczność takiej umowy zależy od jej zbadania przez sąd, zawarta pomiędzy małżonkami O. umowa skutecznie zniosła wspólność ustawową i po jej zawarciu wierzyciel nie może skierować egzekucji do majątku wspólnego,

- b) art. 365 § 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie,
 - c) art. 626⁸ § 2 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię polegającą na przekroczeniu kognicji;
- 2) na podstawie naruszenia prawa materialnego naruszenie:
- a) art. 41 § 1 k.r.o. w brzmieniu od dnia 1 marca 1976 r. do 19 stycznia 2005 r. przez niewłaściwe zastosowanie i nieuwzględnienie wniosku, przez zastosowanie i przyjęcie, że umowa majątkową małżeńska była skuteczna,
 - b) art. 47 § 2 przez przyjęcie, że umowa majątkowa małżeńska wywołuje jakiegokolwiek skutki,
 - c) art. 65 ust. 1 i 2 i art. 109 ust. 1 u.k.w.h. przez odmowę wpisu hipoteki zwykłej na udziale,
 - d) art. 31 § 1 i § 2 k.r.o. przez przyjęcie, że udział w 9/10 cz. stanowi majątek odrębny uczestniczki.

Wnosił o uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Trafnie wskazał Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia na istnienie dwóch przeszkód do wpisu hipoteki. Zgodnie z art. 65 u.k.w.h. hipoteką może być obciążona nieruchomości, albo (ust. 1) część ułamkowa nieruchomości, jeżeli stanowi udział współwłaściciela (ust. 2). Uczestniczka nie jest jednak współwłaścicielką przedmiotowej nieruchomości lecz jej wyłączną właścicielką. Wbrew twierdzeniom skarżącego struktura własnościowa składających się na całość udziałów w nieruchomości (nabytego od WAM i nabytego w drodze darowizny od męża) jest jednorodna i zgodnie z treścią wpisu w księdze wieczystej stanowi majątek osobisty uczestniczki.

Zgodnie z art. 626 § 2 rozpoznając wniosek o wpis sąd bada jedynie treść i formę wniosku, dołączonych do wniosku dokumentów oraz treść księgi wieczystej. Wpis w księdze wieczystej jest orzeczeniem, wiążącym sąd który go dokonał oraz inne sądy na podstawie art. 365 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., w tym także sąd

wieczystoksięgowy w innym postępowaniu o wpis. Domniemywa się, że prawo jawne z księgi wieczystej jest wpisane zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym (art. 3 ust. 1 u.k.w.h.).

Z treści księgi wieczystej wynika, że przedmiotowa nieruchomości stanowi majątek osobisty uczestniczki. Wnioskodawca twierdzi, że stan prawny nieruchomości ujawniony w księdze wieczystej jest niezgodny z jej rzeczywistym stanem prawnym, bowiem co najmniej w 9/10 cz. stanowi ona majątek wspólny uczestników. Niezgodność taka nie może być jednak usunięta w postępowaniu o wpis, lecz jedynie drodze odrębnego powództwa (art. 10 ust. 1 u.k.w.h.). Sąd wieczystoksięgowy, który ze względu na brak uprawnienia do ustalania, wbrew treści istniejącego wpisu przynależności nieruchomości (udziału w nieruchomości) do majątku wspólnego, czy osobistego małżonków kwestii tych nie badał, nie mógł samym przez błędne ich ustalenie naruszyć przepisów art. 31 § 1 i 2, art. 33. 47 § 2 k.r.o. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 stycznia 2005 r.

Wbrew stanowisku skarżącego twierdzenie o przynależności przedmiotowej nieruchomości do majątku wspólnego małżonków (w całości albo 9/10 częściach) nie daje się wywieść wprost z postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności tytułowi wykonawczemu wystawionemu przeciwko uczestnikowi także przeciwko uczestniczce jako małżonce dłużnika. Do nadanie klauzuli wykonalności przeciwko uczestniczce, obejmującej zobowiązanie dłużnika powstałe przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1691) tj. przed 20 stycznia 2005 r.) miały zastosowanie przepisy sprzed tej nowelizacji (uchwała SN z 17 września 2008 r., III CZP 77/08, OSNC 2009, nr 7-8, p.114). W postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności toczącym się na podstawie art. 787 k.p.c. w brzmieniu sprzed nowelizacji szeroko ujęty przedmiot badania sądu obejmował m.in. skuteczność umowy majątkowej małżeńskiej wobec wierzyciela (w sytuacji zniesienia wspólności po postaniu wierzytelności) oraz zarzut nieistnienia wspólności majątkowej. Ponieważ warunkiem nadania klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika jest istnienie wspólności majątkowej małżeńskiej w dacie wniosku i w dacie nadania klauzuli, to można twierdzić, jak czyni to skarżący (wzorując się na tezie i uzasadnieniu postanowienia SN z dnia 2 lipca

2009 r., V CSK 471/08, lex nr 627257), że jeżeli sąd nadał klauzulę wykonalności w stosunku do uczestniczki, to musiał przestankowo ustalić, że między małżonkami istnieje wspólność majątkowa małżeńska. Jednak wnioskowanie takie zawodzi, gdy zważy się, że w powołanej sprawie – odmiennie niż w niniejszej – istniały przesłanki do uznania bezskuteczności umowy majątkowej małżeńskiej stosunku do wierzyciela na podstawie art. 47 § 2 k.r.o., gdyż umowne wyłączenie wspólności majątkowej małżeńskiej niewątpliwie nastąpiło po powstaniu wierzytelności podlegającej zabezpieczeniu przez wpis hipoteki przymusowej.

Uznając z powyższych względów odmowę wpisu hipoteki w niniejszej sprawie za uzasadnioną Sąd Najwyższy w składzie obecnie orzekającym nie podziela równocześnie poglądu wyrażonego powołanym uprzednio postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2009 r., V CSK 471/08, iż rozstrzygnięciu takiemu sprzeciwia się zasada związania sądu wieczystoksięgowego prawomocnym orzeczeniem o nadaniu tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim klauzuli wykonalności także przeciwko jej małżonkowi (tu uczestniczce) z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową (art. 365 § 1 k.p.c.). Związanie to bowiem oznacza, że w opisanej sytuacji sąd wieczystoksięgowy nie może odmówić dokonania wpisu hipoteki przymusowej, zabezpieczającej wierzytelność objętą tytułem egzekucyjnym opatrzonym klauzulą wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika, na nieruchomości (udziale na nieruchomości) stanowiącej majątek wspólny małżonków.

Zaskarżone postanowienie nie narusza więc art. 365 k.p.c.

Mając to na uwadze Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną, której podstawy, z przyczyn wyżej wskazanych okazały się nieuzasadnione (art. 398¹⁴ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).